

TÜRKİYE’NİN MADDE KULLANIMI VE BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELE POLİTİKASININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE YENİ BİR MODEL ÖNERİLMESİ*

Mehmet IŞIK**

Hamit ERDAL***

ÖZET

İletişim ve ulaşım imkânlarının genişlemesi ile adeta küresel bir köye dönüşen dünyamızda, göç, gecekondulaşma, aile bağlarının zayıflaması, ağır çalışma koşulları, sorunlarda kaçma isteği, bağımlılık yapan maddelerin sayısının ve çeşidinin artması ve bunlara erişimin kolaylaşması gibi sebeplerle madde kullanımı ve bağımlılığı, başlıca sorun alanlarından birisi haline gelirken, Türkiye de bu gelişmelerden uzak kalamamakta gittikçe artan şekilde bu sorunla yüz yüze gelmektedir. Uzun yıllardır madde kullanımı ve bağımlılığını önleme konusuna büyük önem vermesine hatta bunu bir anayasal görev kabul ederek çeşitli ulusal eylem planları yürütmesine karşın Türkiye, bu konuda istenilen başarıyı elde edememekte, kullanıcı ve bağımlı sayısındaki artışın önüne geçememektedir. Bunun en temel sebebinin madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele politikasının yürütülmesini sağlayacak bir güçlü bir koordinasyon kurumunun eksikliği olduğunu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada, Türkiye'nin madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele politikası analiz edilerek elde edilen bulgular ışığında bu politikanın yürütülmesini sağlayacak bir koordinasyon kurumu kurulması önerisinde bulunulmuş ve Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Merkezi (MAKBAM) adı verilen bu kurum, ANP yöntemi kullanılarak mevcut yapıda bu görevi yapmakta olan Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) ile karşılaştırılmıştır. Yapılan çözümlenmeler neticesinde MAKBAM'ın fayda, fırsat ve kısmen risk bakımlarından TUBİM'e göre daha üstün bir organizasyon olacağı ve Türkiye'nin madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadelesine olumlu katkılar sağlayacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: madde kullanımı, madde bağımlılığı, TUBİM, MAKBAM

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd.Doç.Dr. Batman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema TV Bölümü, E-Posta: mehmet.isik@batman.edu.tr

*** Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-Posta: hamit_erdal@hotmail.com

---

**AN ASSESSMENT ON TURKEY’S STRUGGLE POLICY AGAINST
DRUG ABUSE AND ADDICTION AND A NEW MODEL
PROPOSAL**

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

The increase of the communication and transportation facilities has transformed our World into a global village. Migration, squattering, weakening of the family ties, difficult working conditions, feeling of the escape from problems are the general causes for drug abuse and addiction and have become a major problem in the World. Turkey is increasingly confronted with this problem. Despite the emphasis on the prevention of the drug abuse and addiction and the execution of the various national action plans, Turkey is unable to achieve the desired success to solve this problem. Also, the efforts of preventing the increase in the number of drug users and addicts have failed in Turkey. In this study, the most basic deficiency of the Turkey’s struggle policy against the drug abuse and addiction, which is caused by the lack of a strong coordinating institute, has been evaluated. For this purpose, Turkey’s struggle policy against the drug abuse and drug addiction has been examined. With the obtained data from the result of this evaluation, establishment of a coordination institute has been recommended. The coordination institute, which is named as MAKBAM, is compared with TUBİM according to benefits, opportunities, costs and risks – BOCR by using analytic network process (ANP). As a result of ANP analysis, MAKBAM will be more superior than the TUBİM in terms of benefit, opportunity and partial risk, has been concluded. Also, MAKBAM will provide a positive contribution to Turkey’s struggle with drug abuse and addiction.

2. Method

In this study, the effectiveness of the MAKBAM structure, which is proposed to effectively struggle against drugs in Turkey, is investigated and then compared with TUBİM structure by using the ANP model. As a result of this comparison, the effectiveness of the proposed structure is measured. In the steps that include determination of the strategy and subcriteria that used in ANP model and with comparison of the criteria and alternatives, face to face interviews are conducted with actor groups, law enforcement forces, drug users and addicts and ordinary citizens. Also, the data that obtained from Işık’s (2013) doctoral dissertation are utilized. These criteria are derived after a comprehensive study on the struggle against drugs and they can also be used for other studies.

3. Results

The ANP model, proposed in this study is developed around dependences and feedbacks between the clusters and elements of these clusters. The developed ANP model is a coupling of two parts. The first part includes a control hierarchy, which consists of goal of the decision problem, strategic criteria and BOCR merits. The second part is a

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015*

network of influences among the alternatives, actors and criteria clusters. This network consists of four subnetworks each represents the relationship of its own clusters and elements: benefits, opportunities, costs and risks. The control hierarchy that is the first part of the model is presented in Fig. 1. (p. 472)

At the top of the control hierarchy, there exists the goal of the problem; that is, to select an effective structure for combating illicit drugs. In order to rate BOCR, three strategic criteria have been incorporated into the proposed model. These strategic criteria are (1) Prevention of production, trafficking and sales of illicit drugs, (2) Reducing the number of drug users and addicts, and (3) Enhancing Treatment and Rehabilitation Opportunities. Each of these criteria can be thought of as sub-goals that the actors are willing to realize. The hierarchical structure between the goal of the problem and the strategic criteria is presented in Fig.1. (p.472) as control hierarchy. Second part of the proposed ANP model consists of the network of interactions among the actors, the alternatives, and the clusters of criteria. The second part consist of four subnetworks; benefits, opportunities, costs, and risks as presented in Figs. 2–5 (p.473-475), respectively.

There are three types of connections, namely one-way, two way and loop. If there is only one-way connection between two clusters, only one-way dependencies exist and such a situation is represented with directed rows. If there is a two-way dependence between two clusters, bi-directed arrows are used. Loop connections indicate the comparisons in a cluster and inner dependence.

5. Discussion

As a result of the analysis, following conclusion are obtained. TUBİM is an insufficient organization for the effective struggle policy against drug abuse. Therefore, reconstruction is needed in this field.

ANP is considered sufficient to give efficient solution to the decision problem handled in this study by taking into account the consistency of the judgments and its ability of incorporating dependences and feedbacks between the actors and the alternatives and also its ability of incorporating tangible as well as intangible criteria.

In this study, in general all actor groups are very consistent with their judgments. In fact, our study reported very low inconsistency ratios of 0.00–0.0833, which are better than the recommended 10% acceptable margin. Besides, performed sensitivity analyses are revealed how the obtained results may be affected by changes in priorities. According to the benefits, opportunities and risks dimensions, the sensitivity analysis shows that the results are sensitive to the changes in the weight of these merits. But when the sensitivity is realized according to the weight of costs, the rank of the alternatives does not change.

The rates of BOCR computed based on the strategic criteria are 0.330, 0.377, 0.075 and, 0.218, respectively. By examining the Table-4, it can be seen that the most important criteria associated with benefits, opportunities, costs, and risks are determined to be ease of solving problems, "service efficiency", "prevention efficiency" and "intelligibility of the messages", respectively. And the most important sub-criteria

Turkish Studies

associated with benefits and opportunities are determined to be ease of solving problems, "personel sayısı" and "madde arzı ve dağıtımıyla mücadele etkinliği", respectively.

As seen from the table, the importance of conducting a proactive policy over countering drug abuse and preventing the production of and access to drug is evident. At the same manner, it is a requirement to establish an accessible and transparent structure. Securing the teens from drug abuse and regaining the ones, who in some way has a reach to drug, by increasing the facilities for treatment and rehabilitation is possible for minor cost.

One important risk here is the possibility of attracting the teens by creating curiosity over drug by the help of education and campaigns. Thus, the message sent and the perception of that message has the ultimate importance in terms of risk and experts must conduct these education seminars and campaigns.

6. Results

In this study, we propose MAKBAM structure in lieu of TUBİM, which is the basic institution for countering drug abuse. The effectiveness of the newly proposed structure is measured with ASS method. The results show that MAKBAM is ranked in the first place with the highest importance value (0,693) and TUBİM is ranked in the second place (0,307). We found that MAKBAM is better than TUBİM in terms of benefit, opportunity and risk and will provide positive contribution to countering drug abuse and addiction in Turkey.

Key Words: drug abuse, drug addiction, TUBİM, MAKBAM

1. Giriş

Madde kullanımı ve bağımlılığı, hem Türkiye’de hem de dünyada önemli sorun alanlarından birisini oluşturmaktadır. İletişim ve ulaşım alanlarındaki baş döndürücü gelişim, başta gençler olmak üzere, toplumun hemen bütün kesimleri üzerinde birçok olumsuz etkiye sebep olmakta ve her geçen gün daha fazla kişiyi, bağımlılık yapan maddelere yönlendirmektedir. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de son yıllarda madde kullanımında büyük bir artış yaşanmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Türkiye’nin madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele politikasının genel bir analizi yapılmış ve elde edilen bulgular ışığında madde kullanımı ve bağımlılığı politikasının eşgüdüm içerisinde yürütülmesini sağlayacak bir merkezin açılmasının sorunun çözümüne katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ışığında Işık (2013, 2013a) tarafından kurulması önerilen ve MAKBAM adı verilen koordinasyon kurumu ASS yöntemi kullanılarak mevcut yapıda bu görevi yapmakta olan TUBİM ile karşılaştırılmıştır. Madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele son derece karmaşık, aktörlerin çelişen amaçlarının olduğu ve niceliksel olarak ifade edilemeyen faktörlerin yer aldığı çok kriterli bir karar problemidir. Analiz için kullanılan ASS yöntemi, probleme etki eden tüm faktörleri ve aralarındaki etkileşimleri dikkate alabilmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

2. Türkiye'de Madde Kullanım Politikalarının Gelişimi ve Değerlendirilmesi

2.1 Türkiye'de Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Politikalarının Gelişimi

Anadolu coğrafyasında madde kullanımı ve bağımlılığı tarihi çok eskilere dayanan bir sorundur. M.Ö 4000'li yıllardan bu yana Sümerler (Kennedy, 2014, s.87; Friedland, 2008, s.280) ve onları takip eden birçok uygarlık, bu topraklarda başta afyon ve kenevir olmak üzere uyuşturucu ve uyarıcı madde yapımında kullanılan birçok bitkiyi yetiştirmiş, tedavi, eğlence vb. çeşitli amaçlarla kullanmıştır. Türkler Anadolu'ya geldikten sonra yerel halktan öğrendikleri afyon ve kenevir tarımını sürdürmüşler ve Endüstri Devrimi sonrasında bu ürünlerin ticaretinin önem kazanmasıyla birlikte dünyanın en önemli afyon üreticisi haline gelmişlerdir.

Afyon ve kenevir kullanımının sakıncalarının fark edilmesiyle birlikte, bunların kullanımı bir toplumsal sorun olarak görülmüş ve bir süre ilk akla gelen çözüm olan yasaklama yoluna gidilmiştir. Haşhaş ekimi, afyon üretimi ve bu maddeleri kullananlar ile bunları sağlayanlara ilişkin ilk düzenleme, Fatih Sultan Mehmet döneminde yapılan Fatih Kanunnamesi ile gerçekleştirilmiştir. Bu Kanunname ile afyon içenlere 1000 akçe para cezası verileceği ilan edilmiştir. Benzer yasaklar, Kanuni Sultan Süleyman zamanında yapılan Kanunnamede de yer almıştır. Bu yasaklara rağmen afyon tüketimi, Anadolu'da giderek artmış, bunun üzerine Genç Osman döneminde tütün ve esrar gibi sarhoşluk veren maddelerin tüketimi (1612) ve hatta üretimi (1621) yasaklanmıştır. Bu yasak IV. Murat tarafından daha sıkı uygulanarak bütün meyhane, kahvehane ve esrarhaneler (1633-1634) kapatılmış ve bu maddeleri hem satanlara hem de kullananlara ölüm cezasına varan ağır cezalar uygulanmıştır (Georgeon, 2002, s.9; Glen vd, 2011, s.290; Baram ve Carroll, 2002, s.144)

Türkiye Cumhuriyeti döneminde de madde kullanımı ve ticaretine ilişkin yasaklar devam etmiş ve bu suçları işleyenlere ağır yaptırımlar öngörülmüştür. Bu konudaki ilk yasal düzenleme, 24 Aralık 1928 tarihinde I. Cenevre Sözleşmesi esaslarına uygun olarak çıkarılan 1369 Sayılı Uyuşturucu Maddeler Kanunu'dur (Erhan, 1996, s.40). Bu kanun ile afyon üretimi, alış ve satışı düzenlenirken, II. Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde çıkarılan ve halen yürürlükte olan 12 Haziran 1932 tarih ve 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunla afyon, morfin, kokain, esrar gibi bazı uyuşturucu maddeler sayılarak bunların imali, ithali, ihracı ve satışı yasaklanmış ya da Sağlık Bakanlığının denetimine bırakılmıştır. Ayrıca esrar elde etmek için kenevir ekimi yasaklanmış, diğer amaçlarla kenevir ekimi ise sınırlandırılmıştır. Müteakiben çıkarılan 31 Mayıs 1933 tarih ve 2253 Sayılı Uyuşturucu Maddeler İnhisar Kanunu ile de afyon tekeli "Uyuşturucu Maddeler İnhisar İdaresi"ne verilerek afyon ekim alanları 17 ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu maddelere yönelik olarak öngörülen cezalar; 1933, 1936, 1941 ve 1953 yıllarında yapılan değişikliklerle artırılmıştır.

Başlangıçta bir asayiş sorunu olarak görülerek, kanunnamelerle ya da IV. Murat döneminde olduğu gibi çok sert güvenlik tedbirleriyle çözülmeye çalışılan madde kullanımı ve bağımlılığı sorununun, zamanla sadece bir asayiş sorunu olmadığına farkına varılmasıyla birlikte, tedavi ve önleme faaliyetlerine de önem vermeye başlanmıştır.

1930'lu yıllardan itibaren çeşitli dönemlerde devlet tarafından madde kullanımını engelleyemeye dönük çalışmalar yapılmaya çalışılmışsa da bu konuda fazla bir ilerleme sağlanamamış, bir kurumsallaşmaya gidilememiştir. Bu anlamda ilk ciddi adım 1990'ların ortalarında uyuşturucu kullanımı sebebiyle yaşanan iki sansasyonel ölümün (Vildan Kutlular ve Kanat Güner'in ölümleri) basında geniş yer bulmasıyla (Erdinç, 2004) gerçekleşmiştir.

Basına yansıyan sansasyonel ölümler ve tedavi merkezlerine yapılan başvuruların sürekli artması, Milli Güvenlik Kurulu'nun dikkatini çekmiş ve konuyu bir güvenlik sorunu olarak kabul ederek gündemine almasına sebep olmuştur. 26 Nisan 1996 tarihinde toplanan Milli Güvenlik

Kurulu, uyuşturucu konusunu tartışmış ve madde kullanımını azaltmak için bir plan hazırlanmasını ve uygulamaya konulmasını tavsiye etmiştir (Robins, 2009, s.93).

Kurulun 393 sayılı tavsiye kararı ile başkanlığını Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın yaptığı "*Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Üst Kurulu*" ile "*Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu*" oluşturulmuş (Akgül ve Kaptı, 2009, s.88; Balseven vd. 2002, s.93) ve Bakanlar Kurulunun 25 Temmuz 1997 tarihli ve 97/9700 sayılı kararı ile Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, YÖK Başkanlığı, MGK Genel Sekreterliği, Emniyet Genel Müdürlüğü (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı), Diyanet İşleri Başkanlığı, TRT Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, RTÜK Başkanlığı, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, bu kurullarda yer almak üzere görevlendirilmiştir.

Robins'e göre Milli Güvenlik Kurulu aldığı bu kararlar o güne kadar dış mesele olarak görülen ve bu sebeple de genellikle sadece arz boyutu ile kaçakçılık kapsamında mücadele edilen uyuşturucu sorununu ciddi bir iç mesele olarak kabul ederek (Robins, 2009, s.293); madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadeleyi devlet politikası haline getirmiştir. Bu politika çerçevesinde bir taraftan uyuşturucu madde kaçakçılığına yönelik suçlar insanlık suçu sayılırken diğer taraftan da madde kullanıcı ve bağımlıları tedavi edilmeye ihtiyacı olan birer hasta olarak kabul edilmiştir. Böylece Türkiye mücadelesinde madde kaçakçılığı ile savaşmayı, madde kullanımı ve bağımlılığını önlemeyi, tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarına öncelik vermeyi esas alan bir strateji benimsemiştir.

Yine Milli Güvenlik Kurulu'nun tavsiyesi ile 1998 yılında Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı tarafından Türkiye'nin ilk madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele strateji belgesi olan "*Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele, Takip ve Yönlendirme için Ulusal Politika ve Stratejiler Belgesi*" hazırlanmış, ancak belge gerekli onay işlemleri tamamlanamadığından yürürlüğe girmemiştir.

Türkiye 2000 yılında, AB üyesi ve aday ülkelerde uyuşturucu madde kaçakçılığı, madde kullanımı ve bağımlılığı ile bunların sonuçları hakkında karşılaştırılabilir, güvenilir ve objektif bilgi toplamak, analiz etmek ve kullanmak amacıyla 1993 yılında kurulmuş olan (Phelan, 2001, s.89; Ghodse, 2010, s.20; Babor vd., 2010, s.327; Tezcan, 2005, s.109). Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA)'ne katılmak için AB Komisyonu'na başvuruda bulunmuştur. Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu'nun 26 Haziran 2001 tarihinde yapılan 50. toplantısında, EMCDDA'nın üye ülkelerde belirlenmesini öngördüğü "Ulusal İrtibat Noktası" görevinin Türkiye adına Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yerine getirilmesine karar verilmiş, ancak daha sonra gerekli altyapısı olmadığı gerekçesiyle bu görevin Emniyet Genel Müdürlüğü Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (TADOC)'ne verilmesinin daha uygun olacağına karar verilerek 16.05.2002 tarihinden itibaren TADOC ulusal irtibat noktası olarak görevlendirilmiştir (Ünüvar, 2008, s. 201). TADOC, 2006 yılında bu görevi yine Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM)'ne devretmiştir.

TUBİM, 2006 yılından bu yana her yıl ulusal raporu yayımladığı gibi devletin uyuşturucu ile mücadele politikasını belirleyen ulusal strateji belgelerini de hazırlayarak Başbakanlık onayıyla yayımlamaktadır. 2006-2012 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan ilk "Ulusal Strateji ve Politika Belgesi", 20 Kasım 2006 tarihinde Başbakanlık makamınca imzalanarak yürürlüğe girmiştir (Yıldırım, 2008, s.34). Bu belge ile uyumlu olarak ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

2007-2009 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanan birinci "Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı" 01 Ocak 2010 tarihi itibarıyla %84 uygulanabilirlik oranı ile sona ermiştir. Bu plandan hemen sonra yine ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla 2. Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı hazırlanmış ve 2010 yılında (2010-2012) yıllarını kapsayacak şekilde yürürlüğe konmuştur (TUBİM, 2012, s.14). I. Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi ve II. Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı belgelerinin yürürlük sürelerinin 01.01.2013 tarihi itibarıyla sona ermesiyle birlikte, II. Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi (2013-2018) ve III. Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı (2013-2015) yürürlüğe konmuştur (TUBİM, 2014, s.14). Şu anda bu eylem planı uygulanmaktadır.

2.2. Türkiye'nin Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Politikasının Değerlendirilmesi

Türkiye, her ne kadar uzun yıllardır madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele etmekteyse de bu mücadelenin bir strateji çerçevesinde, planlı şekilde yürütüldüğünü söylemek geçmişte olduğu gibi bugün de çok mümkün gözükmemektedir. Sorun bazı samsasyonel olaylarla görünürlük kazandığında, aynı zamanda önem de kazanmakta ancak sonra tekrar gündemden düşerek unutulmaktadır. Mücadele politikası da bu dalgalanmalara paralel şekilde gelişim göstermektedir. Madde kullanımı ve bağımlılığı sorununun, yine birkaç samsasyonel olayın kamuoyunun dikkatini çekmesi ve bir süre gündemi işgal etmesi sebebiyle, Milli Güvenlik Kurulu tarafından 26 Nisan 1996 tarihinde gündeme alınarak, madde kullanımını azaltmak için bir plan hazırlanmasının ve uygulamaya konulmasının tavsiye edilmesinin üzerinden 17 yılı aşkın süre geçmiştir. Ancak geçen süreye karşın bu konuda gerçek bir ilerlemeden bahsetmek mümkün gözükmemektedir (Işık, 2013a, s.130).

Bu başarısızlıkta koordinasyon eksikliği merkezi öneme sahiptir. Özellikle ülke çapında yürütülen mücadelenin başarısı, planlanan faaliyetlerin eşgüdümlü şekilde yürütülmesi ile yakından ilişkilidir. Nitekim "Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi"nde madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadelede eşgüdümün önemi vurgulanmış, hatta bu konuya bir bölüm ayrılmıştır. Bununla birlikte faaliyetlerin eşgüdümlü şekilde yürütülmesine uygun bir kurumsal yapılanmaya gidilmediği, başka bir ifadeyle stratejik bir görev, taktik seviyedeki bir birime verildiği için, madde kullanımını engellemeye yönelik faaliyetlerin koordineli şekilde yürütülmesi mümkün olmamıştır (Işık, 2013a, s.130). Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı bir şube müdürlüğü olan TUBİM'in, bu yapıyla Türkiye'nin madde kullanımı ve bağımlılığı politikasının eşgüdüm makamı olmasının imkânsızlığı yanında, çok boyutlu bir sosyal sorunun, asli görevi asayışı sağlamak olan bir kuruma verilmesi de doğru bir yaklaşım değildir.

Nitekim Işık (2013) tarafından İstanbul, İzmir ve Ankara'da basın mensupları ve vatandaşlarla yapılan görüşmeler sonucunda halen eşgüdüm makamı görevini yerine getiren TUBİM'in isminin dahi duyulmadığı, ismini duyanların ise yaptığı faaliyetlerden haberdar olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu tespit stratejik seviyede bir görev yerine getirmekte olan TUBİM'in iletişim ve halkla ilişkiler faaliyetlerine önem vermediğini göstermektedir. Oysa stratejik yönetim açısından halkla ilişkiler hayati öneme sahiptir (Güllüpcinar, 2013: 218-219). Buna karşın bir kolluk kuvvetinin alt birimi olması, TUBİM'in bu alanda başarılı olmasını olanaksız kılar. Çünkü halkla ilişkilerin sürekli bilgi paylaşımını ve işbirliğini gerektiren doğası, kolluk kuvvetlerinin bilgi paylaşmaktan çok, bilgi saklamaya yatkın hiyerarşik yapıyla çelişir.

TUBİM'in bilgi paylaşımına ve işbirliğine kapalı bir organizasyon olduğu internet sitesinde de açıkça görülebilir. Günümüzde milyarlarca insanın bilgiye olan ihtiyaçlarını karşılayan bir kitle iletişim aracı olarak işlev görmekte olan internetin (Tongut ve Akman, 2014: 121) TUBİM tarafından etkin şekilde kullanıldığını söylemek mümkün değildir. Öncelikle TUBİM'in internet sayfası KOM Dairenin bir alt sitesi şeklinde dizayn edilmiş olup, bir koordinasyon kurumundan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

ziyade Emniyet Genel Müdürlüğünün alt birimi olduğu vurgulanmıştır. Halbuki madde kullanımının yasadışı olduğu bir yerde, madde kullanımı konusunda bilgi alınacak en son makam Emniyet güçleri olacaktır. Üstelik kurumun görevlerine ilişkin bölüm halka kapalıdır. “Görevlerimiz” sekmesi tıkladığında kullanıcı adı ve şifre istenmektedir. Hâlbuki madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda bir koordinasyon kurumu olması öngörülen bir organizasyonun, görevlerinin neler olduğunun dahi kamuoyu ile paylaşılmaması, çağdaş yönetim anlayışı ile uyumsuzdur. Madde ile mücadele çok boyutludur ve olabildiğince şeffaf şekilde kamuoyunun desteği ile yürütülmelidir. Kurum imajı açısından şeffaflık, bilinirlik, erişilebilirlik ve kamuoyu desteğinin büyük önemi bulunmaktadır. TUBİM’in bazı temel bilgileri dahi paylaşmaktan çekinmesinin Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yer almasıyla yakından ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Bunun yanında, strateji belgesinde “Eşgüdüm, bağımlılık yapıcı maddelere karşı çok sektörlü taktik ve stratejilerin oluşturulmasında ve yürütülmesinde önemlidir ve anahtar bir rol oynar”(2006, s.10), ifadesine yer verilerek önemi vurgulanmasına rağmen, nasıl sağlanacağı netleştirilmemiştir. Ulusal Strateji Belgesinde bir bölüm ayrılan eşgüdüm işinin, hangi kurum tarafından nasıl yürütüleceğine ilişkin olarak sadece “Ancak bu sayede ulusal çabalar, bölgesel ve nihayetinde evrensel çabalara dönüştürülerek, hedeflenen eşgüdüm seviyesine ulaşılabilir. Bu çabaların merkezi olarak, EMCDDA Türkiye Ulusal Temas Noktası, diğer kurumlar arasındaki işbirliği ve eşgüdümü sağlamakla sorumludur” (2006, s.11), ifadesine yer verilerek, bu işin TUBİM tarafından yerine getirileceği örtük şekilde işaret edilmişse de, nasıl yapılacağına ilişkin herhangi bir bilgi verilmemiştir. Ayrıca eşgüdümün, kim tarafından nasıl sağlanacağı sorunu, 1. ve 2. Ulusal Eylem Planlarında da tam olarak açıklığa kavuşturulmamış; hatta 2010-2012 Ulusal Eylem Planında daha da muğlaklaştırılmıştır. Söz konusu planda, Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi’ne paralel olarak TUBİM koordinesinde, KUTEM’lerin (Kurumsal Temas Noktaları) ortak çalışma ve mutabakatı ile hazırlanan İkinci Ulusal Eylem Planındaki faaliyetlerin, belirtilen tarihler çerçevesinde ilgili kurumların sorumluluğunda gerçekleştirileceği öngörülmüş ve “birinci eylem planından farklı olarak, ikinci eylem planında **koordinatör kurum atanmayacağı**” (İçişleri Bakanlığı, 2010, s.5) ifade edilmiştir.

Oysa hem strateji belgesinde hem de ulusal eylem planlarında görev verilen her kurumun görevlerinin ayrı ayrı açıklanması ve aralarındaki koordinasyonun nasıl sağlanacağına net bir şekilde belirtilmesi gerekirdi. Sonuç olarak TUBİM madde kullanımı ve bağımlılığı politikasının yürütülmesinde eşgüdüm makamı olmaktan çok, bu politikanın sekretarya işlerini yapan ve en önemli işlevi Türkiye Uyuşturucu Raporlarının hazırlayıcısı olan bir kurum haline gelmiştir (Işık, 2013a, s.134). Mevcut yapısıyla daha fazlasını yapması da beklenmemelidir. Hâlbuki madde kullanımını ve bağımlılığı ile etkin mücadele, bunun bir devlet politikası haline getirilmesiyle başarılabilir (Özmen ve Kubanç, 2013: 379).

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde bir Şube Müdürlüğü olan TUBİM, uyuşturucu madde ve uyuşturucu madde bağımlılığı ile ilgili ulusal düzeyde kurumlar arası koordinasyonu sağlayan, bu alanda yapılan önleme faaliyetlerine destek veren ve ulusal düzeyde verileri toplayan, analiz eden ve raporlayan bir merkezdir (TUBİM, 2014, s.13). Başında 4’ncü Sınıf Bir Emniyet Müdürü bulunan merkezden çıkardığı raporlar, KOM Daire Başkanının önsözü ile çıkmaktadır. Bu durum TUBİM’in yürüttüğü faaliyetleri kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele çerçevesinde yürüttüğüne işaret etmektedir. Hâlbuki madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele alanında kaçakçılık, mücadelenin sadece bir boyutunu oluşturmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

İnternet sayfasında yer almamakla birlikte yıllık uyuşturucu raporlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bilgilere göre TUBİM bünyesinde bir müdür, bir müdür yardımcısı ile beş büro amirliği (Planlama ve Koordinasyon Büro Amirliği, Önleme ve Eğitim Büro Amirliği, Uluslararası İlişkiler Büro Amirliği, İstatistik ve Araştırma Büro Amirliği ve İdari Büro Amirliği) bulunmaktadır. Toplam çalışan sayısı bilinmemekte, 30 ila 50 kişi arasında olduğu tahmin edilmektedir. Halbuki bu kadar dar bir kadroyla Türkiye'nin uyuşturucu politikasının yürütülmesi; buna ilişkin raporların, strateji belgelerinin hazırlanması ve tüm bunların diğer kurum, kuruluşlarla koordineli şekilde yapılması mümkün gözükmemektedir. Personel yetersizliği İl Temas Noktaları ile aşılmaya çalışılmışsa da bu yeterli değildir. Merkezin, ülke çapında bir koordinasyon kurumu olabilmesi için bunu yapabilecek şekilde yapılandırılması gerekir.

Hızlı karar alabilme ve uygulayabilme kapasitesi, bir kurumunun etkinliğinin belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. TUBİM bu açıdan da sıkıntılı görünmektedir. EGM'ye bağlı bir daire başkanlığının, şube müdürlüğü şeklinde yapılandırılmış kurumun, hızlı karar alsa bile bunu üst birimlerine onaylatmak zorunda olması sebebiyle uygulaması zaman alacaktır. Ayrıca Bakanlıklar ve diğer devlet kurumları ile yapacağı yazışmalarda da onay alınması gerekeceğinden yine işlem hızı düşecektir. TUBİM'in Başbakanlık ya da Cumhurbaşkanlığı gibi aldığı kararlar ulusal çapta bağlayıcı olacak bir makam yerine EGM bünyesinde bir daire başkanlığına bağlanmış olması, onun bir koordinasyon kurumu olmasının önündeki en önemli engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Stratejik seviyedeki bir görevin taktik seviyedeki bir kuruma verilmiş olması başarıyı imkânsız kılmaktadır.

Madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele, hedef kitlesi başta gençler olmak üzere tüm ülke nüfusu olan bir faaliyettir. Dolayısıyla bu işi yürütecek kurumun madde kullanan veya madde kullanarak ya da diğer yollarla suç işleyen kişilere de hizmet sağlayabilmesi gerekir. Oysa TUBİM, bir kolluk kuvveti olan EGM'nin kurumsal parçasıdır. Bu durumda birçok kişi böyle bir kurumdan destek talep etmekten çekinecektir. Nitekim Işık (2013, s.265) tarafından 300 kişi ile yapılan görüşmede, aile bireylerinden birisinin veya bir yakının uyuşturucu madde kullandığını fark etmesi halinde polise başvurabileceğini ifade edenlerin oranı sadece %7'dir. Görüşülenlerin çoğu, polis bu yakını kayıt altına alacağından ya da cezai işlem yapabileceğinden çekindiğini ifade etmiştir.

TUBİM tarafından gerçekleştirilen etkinlik sayısı da oldukça düşüktür. EMCDDA 2013 Ulusal Raporu'na göre 2000 yılından bu yana 551 görevliye eğitim verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca TUBİM tarafından ulusal düzeyde yürütülen bir sosyal sorumluluk projesi bulunmamaktadır. Toplantılar dışında ulusal düzeyde yürütülen tek kayda değer faaliyet 2010 yılında "Madde ve Madde Kullanımı ile Mücadelede Görsel-İşitsel Medyanın Rolü" başlıklı kitabın basılması ve tanıtılmasıdır. Oysa madde kullanımı ve bağımlılığı gibi ciddi bir sorun konusunda onlarca proje geliştirilmesi ve yürütülmesi gerekirdi. Ayrıca önleme faaliyetlerinin bu işte uzman kişilerce yürütülmesi gerekirken buna özen gösterilmemesi, beklenenin tersi etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Ulusal düzeyde çok az faaliyet yürütülürken yerel düzeyde yürütülen faaliyet sayısının fazlalığı bunların niteliği konusunda şüphe yaratmaktadır. 2013 Ulusal Raporu'na göre (2014, s.19) 2012 yılı içerisinde TUBİM'in illerdeki temsilcileri olan "Madde Kullanımı İle Mücadele Büro Amirlikleri"nde görevli İLTEM personeli tarafından, toplam 2.999 faaliyette; 399.024 öğrenci, 21.448 aile, 19.482 kamu görevlisi, 15.084 öğretmen ve 64.325 diğer gruplardan olmak üzere toplam 519.363 kişiye yönelik olarak konferans, seminer, tiyatro gibi önleyici aktiviteler yapılmıştır. Başka bir ifadeyle bir yıl içerisinde yarım milyonu aşkın kişiye EGM personeli tarafından eğitim verilmiştir. Bu önemli bir başarı olmakla birlikte eğitimin kalitesi ve hedef kitlede istenilen etkileri yaratma durumu uzmanlarca denetlenmelidir.

Tedavi alanındaki faaliyetler konusunda da TUBİM sorunlu bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. TUBİM'de sadece EGM personeli görevli olduğundan tedavi ve rehabilitasyon

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

konularında söz sahibi olması mümkün değildir. Hâlbuki bu alanlarda büyük eksiklikler mevcuttur. Madde bağımlılığı oldukça uzun soluklu ve pahalı bir tedavi süreci gerektirdiğinden birçok aile bu konuda çaresiz kalmaktadır. AMATEM’ler ihtiyacı karşılayamamakta, tedavi görenlerin birçoğu tedavi sonrasında madde kullanmaya devam etmektedir. Bu alanda alınacak tedbirler ulusal çapta bir koordinasyon ve çalışma gerektirmektedir.

TUBİM’in bu sıkıntılı yapısı karşısında, bünyesinde birisi madde arzıyla mücadele eden, birisi madde kullanımını önlemeden, birisi tedavi (ve rehabilitasyon) hizmetlerinin yürütülmesinden, birisi de AR-GE çalışmalarından sorumlu olan, dört başkanlık bulunan, Başbakanlığa bağlı MAKBAM isimli bir merkez kurulmasının (Işık, 2013) sorunun çözümüne katkı sağlayacağını değerlendirilmektedir. Bu merkezde herkesin saygı duyabileceği bir kıdemli müsteşar ile üçü genç, ikisi deneyimli beş müsteşar yardımcısının görev yapması; genç olan müsteşar yardımcılarının önleme, tedavi ve AR-GE faaliyetlerinden, deneyimli olan müsteşar yardımcılarının ise madde arzı ve koordinasyondan sorumlu olması planlanmaktadır. Böylece bir yandan enerjik çalışma gerektiren işlerde gençlere de yönetimde yer verilerek onların da mücadeleye aktif katılımı sağlanırken, diğer yandan da kurum içi ve kurumlar arası koordinasyon görevlerinin devlet deneyimi olan kişilere verilerek bu konuda gerçek bir eşgüdüm ortamının sağlanabileceği öngörülmektedir.

Madde arzının azaltılması ile ilgili başkanlıkta istihdam edilecek personelin İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı), Adalet Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü’nden; talebin azaltılması ile ilgili başkanlıkta istihdam edileceklerin, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (Üniversiteler), Diyanet İşleri Başkanlığı, RTÜK, TRT, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve sivil toplum örgütlerinden; tedavi hizmetleri ile ilgili başkanlıkta istihdam edileceklerin ise Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türk Tabipler Birliği gibi meslek odalarından alınması planlanmaktadır.

Ayrıca madde kullanımı ve bağımlılığını önlemeye dönük faaliyetlerde, gençlere daha fazla yer verilmesinin önemli olduğunu, gençlerin ve çocukların uyuşturucu/uyarıcı maddelerin sadece birer kurbanı olarak konumlandırılmasının madde kullanımıyla mücadele politikasını olumsuz etkilediği değerlendirilmektedir. Işık tarafından (2013) gerçekleştirilen görüşmelerde, birçok gencin korunması gereken kişiler olarak görülmekten rahatsız olduklarını beyan etmesi de bu tespiti desteklemektedir. Önleme faaliyetlerinde, gençlere de söz hakkı tanınmasının ve bu faaliyetlerde onlara da yer verilmesinin, madde kullanımıyla mücadeleye olumlu katkılar sağlayabileceği öngörülmektedir.

MAKBAM’ın doğrudan Başbakanlığa bağlı olmasının etkinliğini arttıracığı; hızlı karar alma ve uygulama kapasitesini geliştireceği tahmin edilmektedir. Ayrıca doğrudan Başbakanlığa bağlı olması sayesinde geliştireceği tedbirler ve alacağı kararlar ulusal çapta etki yaratacaktır. Bu yapısıyla diğer kurumlar üzerinde etki sahibi olacağı ve onları işbirliğine daha kolay ikna edeceği öngörülmektedir. Ulusal çapta gerçek bir koordinasyon kurumu haline gelecek MAKBAM’ın uluslararası saygınlık kazanacağı ve uluslararası işbirliği kapasitesinin genişleyeceği değerlendirilmektedir.

3. Yöntem

Bu çalışmada Türkiye’de uyuşturucuyla etkin mücadele için önerilen MAKBAM yapısının etkinliği ASS yöntemiyle ölçülmüştür.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

AAS, Thomas L. Saaty tarafından geliştirilen Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) yönteminin daha genel bir şeklidir. Her iki yöntem de ikili karşılaştırma esasına dayanmaktadır. AHS karar problemini hiyerarşik bir yapıda modellerken, ASS karar kriterleri ve alternatifler arasında ve kendi içlerinde geri besleme ve bağımlılık ilişkilerine olanak tanır (Saaty, 2004).

ASS'de problemin tüm bileşenleri ve etkileşimleri tanımlandıktan sonra ilişkilerin tek yönlü mü yoksa çift yönlü mü olduğuna karar verilir. Sonra bir bileşene etki eden faktörler için ikili karşılaştırmalar yapılarak üstünlükleri analiz edilir. Bu yöntemde çift yönlü etkileşimler de değerlendirildiğinden, modelin bütünü içerisinde doğrudan bağlantılı görülmeyen bileşenlerin de birbirleri üzerindeki etkileşimleri dikkate alınmaktadır. Bu nedenle yöntem bağımlılıkların yanında geri bildirim de izin verir (Sağır Özdemir, 2003).

ASS'de ağırlıklandırılmamış matris, ağırlıklandırılmış matris ve limit matrisi olmak üzere üç çeşit matris kullanılarak analizler yapılır. Ağırlıklandırılmamış matris, ikili karşılaştırmalar sonucu her bileşenin görece önem vektörünün elde edildiği matristir. Ağırlıklandırılmış matris, bu değerlerin, ilgili bileşenin içinde yer aldığı kümenin ağırlığı ile çarpılması sonucu elde edilir. Limit matris ise, problemin geri bildirim içermesi nedeniyle ağırlıklandırılmış matrisin limiti alınarak bileşenlerin görece önem değerlerinin yakınsadıkları değerlerin elde edildiği matristir. Problemin sonuç değerleri limit matristen okunur (Üstün vd., 2005).

ASS, özellikle sonlu sayıda seçeneğin bulunduğu problemlerde en iyi seçeneğin belirlenmesi için kullanılmaktadır (Üstün vd., 2005). ASS yöntemi; A.B.D. ekonomisinin canlandırılması için tahminleme, Finansal kriz tahmini, Ortadoğu sorunu, A.B.D. enerji güvenliği, Çin-Tayvan krizi, Polonya'nın avro bölgesine girme kararı, Kuzey Kore'nin nükleer tehdidine karşı A.B.D.'nin stratejisi (Freund, Kang ve Lee, 2006, Vargas ve Saaty, 2013), A.B.D. Ulusal Savunma Sistemine geçme kararı, Çin'in ticari statüsü (Saaty, 1996), İsrail-Filistin probleminde en iyi politikanın bulunması (Sağır Özdemir, 2002), Türkiye için en uygun enerji kaynağının belirlenmesi (Erdoğan vd., 2006), İstanbul'da istenmeyen tesislerin yerleştirilmesi (Tuzkaya vd., 2008) gibi bir çok stratejik ve kapsamlı karar probleminde uygulanmıştır.

Karmaşık ASS problemlerinde, her seçeneğin doğurabileceği fayda ve maliyetlerle birlikte fırsat (gelecekte ki muhtemel fayda) ve riskler (gelecekte ki muhtemel zararlar) de değerlendirilir. Böylece tüm alternatifler muhtemel artı ve eksileriyle birlikte ele alınmış olur. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken konu, bir problemde faydalar, zararlar, fırsatlar ve risklerin eşdeğer öneme sahip olmayabileceğidir. Örneğin bizim problemimizde ele alınan uyuşturucuyla mücadele, özellikle genç neslin korunması bakımından hayati öneme sahiptir. Bu nedenle elde edilecek fayda, maliyetlerin göz ardı edilmesine neden olabilmektedir.

Fayda, fırsat, maliyet ve riski önceliklendirme işlemine BOCR analizi denir. Bu işlem için, stratejik kriterler olarak adlandırılan, problemin ana kriterlerinden farklı bir takım kriterler kullanılır (Sağır Özdemir ve Saaty, 2003).

4. Bulgular

Bu çalışmada Türkiye'de uyuşturucuyla etkin mücadele için önerilen MAKBAM yapısının etkinliği, mevcut TUBİM yapısıyla ASS yöntemi kullanılarak karşılaştırılmış; böylece önerilen yapının etkinliği ölçülmüştür. ASS'de kullanılan stratejik ve alt kriterlerin belirlenmesi ile kriter ve alternatiflerin karşılaştırılması aşamalarında aktör grupları (uyuşturucuyla mücadele birimlerinde görev yapan bürokratlar, kolluk kuvvetleri, kullanıcı ve bağımlılar ile sıradan vatandaşlar) ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve Işık'ın (2013) doktora çalışmasında elde ettiği verilerden faydalanılmıştır. Söz konusu kriterler kapsamlı bir çalışmanın ardından elde edilmiş olup uyuşturucuyla mücadele konusunda yapılacak diğer çalışmalarda da kullanılabilirliği

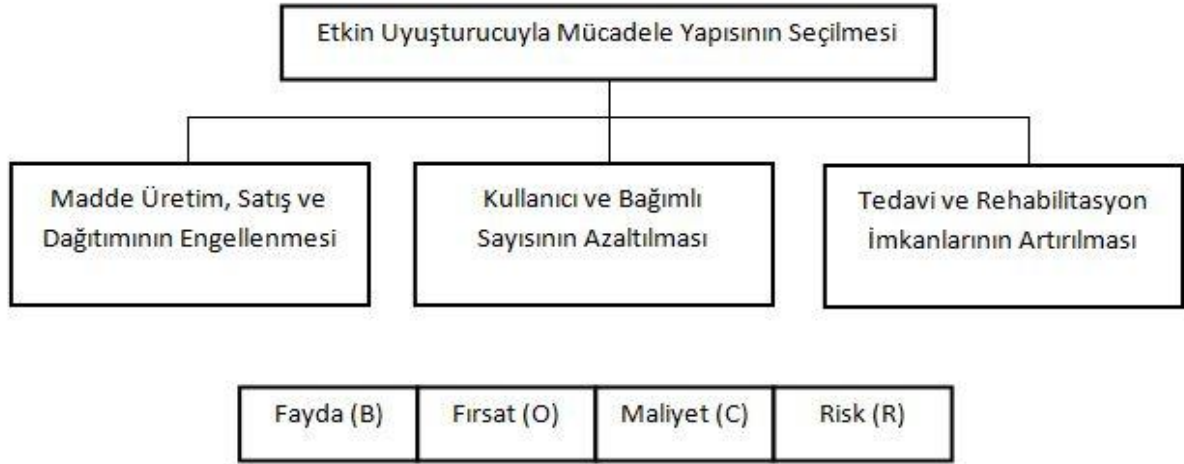
Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

değerlendirilmektedir. Bu çalışmada önerilen ASS modeli kümeler ve bu kümelerin elementlerinin bağlantı ve geri bildirimleri dikkate alınarak inşa edilmiş ve model oluşturulmuştur.

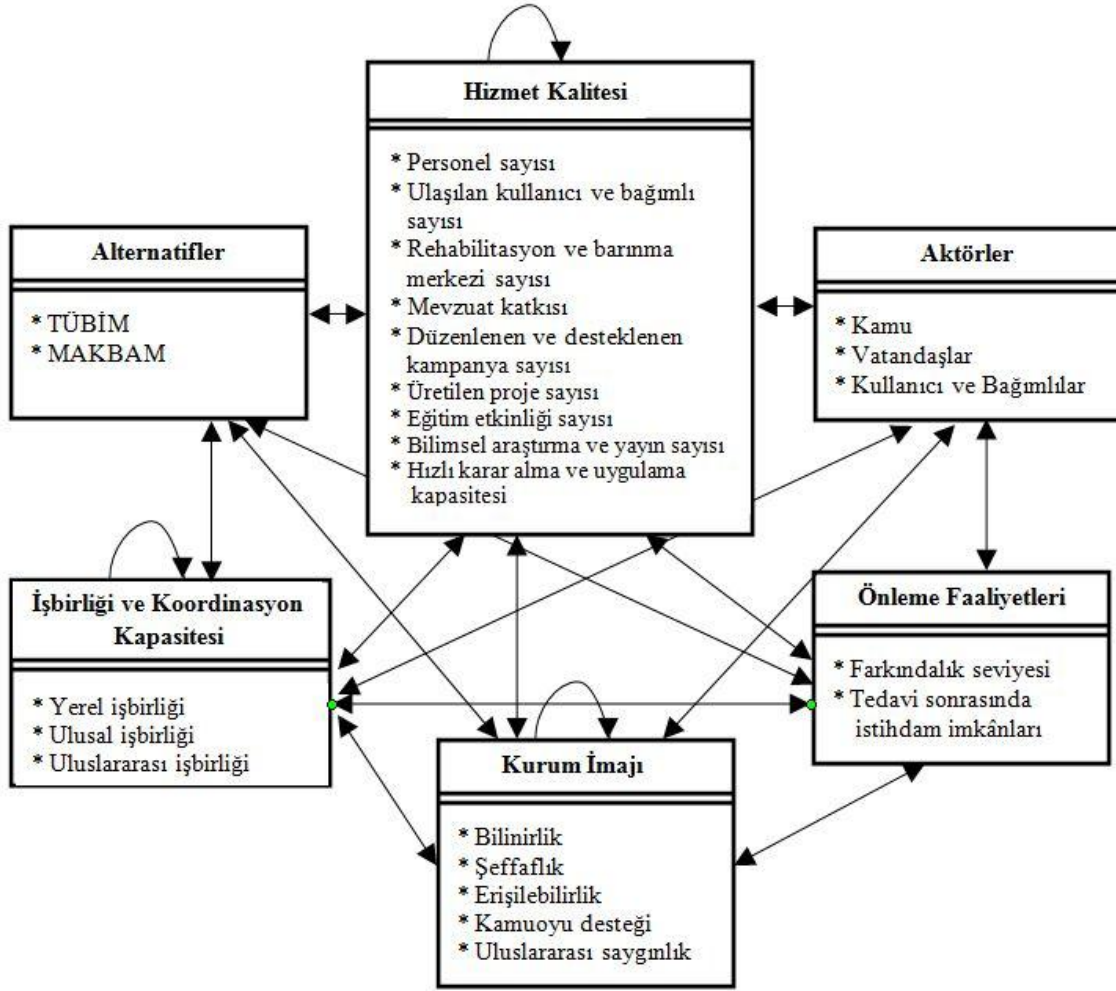
Önerilen ASS modeli iki katmandan oluşmaktadır. Birinci katman amaç, stratejik kriterler ve merit (BOCR)'lerden oluşan kontrol hiyerarşisi; ikincisi ise her bir merit için kriter kümeleri, aktörler ve alternatiflerin etkileşimlerinin sunulduğu serimden oluşmaktadır. Bu serim Fayda, Fırsat, Maliyet ve Risk olarak adlandırılan ve her birinde kendi içindeki küme ve elementler arasındaki ilişkilerin sunulduğu dört altserimden oluşmaktadır. Modelin ilk katmanını oluşturan kontrol hiyerarşisi Şekil-1'de sunulmuştur.

Şekil-1: Kontrol Hiyerarşisi.

Kontrol hiyerarşisinin en üstünde modelin amacı bulunmaktadır. Bu çalışmada önerilen modelin amacı "Etkin Uyuşturucuyla Mücadele Yapısının Seçilmesi" olarak belirlenmiştir. BOCR önceliklerini belirlemek için modele üç stratejik kriter eklenmiştir. Bu kriterler (1) Madde Üretim, Satış ve Dağıtımının (Madde Arzının Azaltılması) Engellenmesi, (2) Mevcut ve Olası Kullanıcı ve Bağımlı Sayısının Azaltılması (Maddeler Olan Talebin Azaltılması) ve (3) Tedavi ve Rehabilitasyon İmkanlarının Artırılması olarak belirlenmiştir. Söz konusu stratejik kriterler aktörlerin gerçekleştirmek istedikleri alt amaçlar olarak düşünülebilir. Şekil-1'de modelin amacı ve stratejik kriterler arasında ki hiyerarşik yapı kontrol hiyerarşisi olarak sunulmuştur.

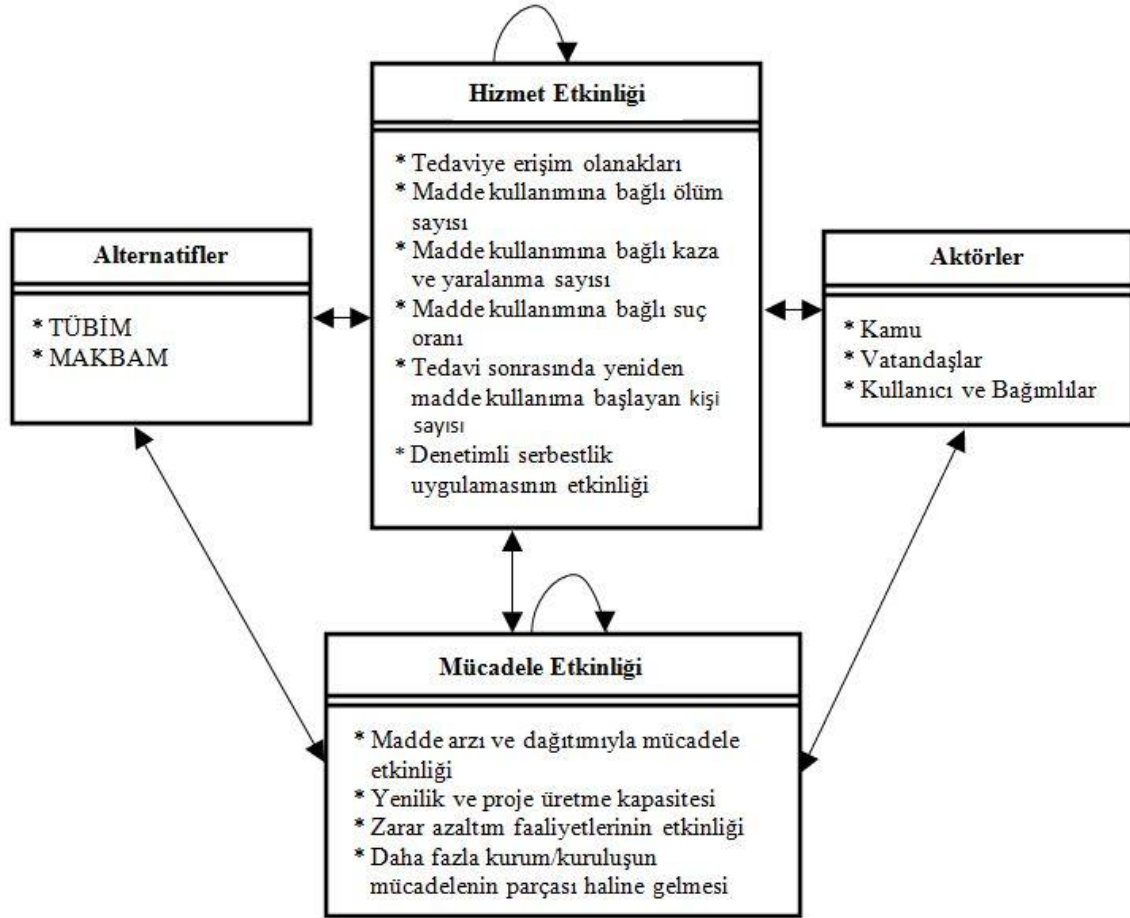
Modelin ikinci katmanı aktör, alternatif ve kriter kümelerinin etkileşimlerinin ortaya konulduğu serimden meydana gelmektedir. İkinci katman Fayda, Fırsat, Maliyet ve Risk altserimlerinden meydana gelmektedir. Bu serimler sırasıyla Şekil-2 ile 5 arasında sunulmuştur.

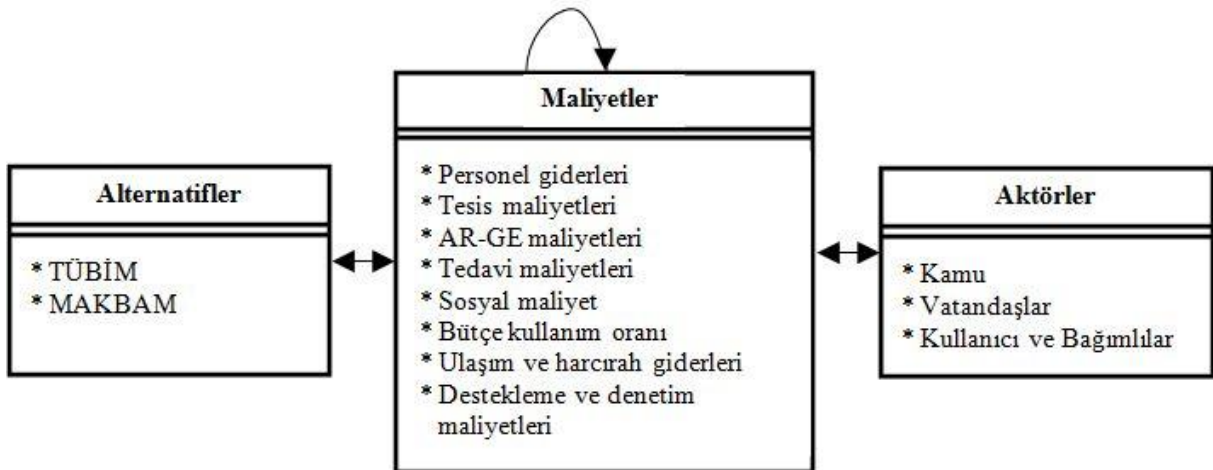
Şekil-2: Fayda Altserimi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

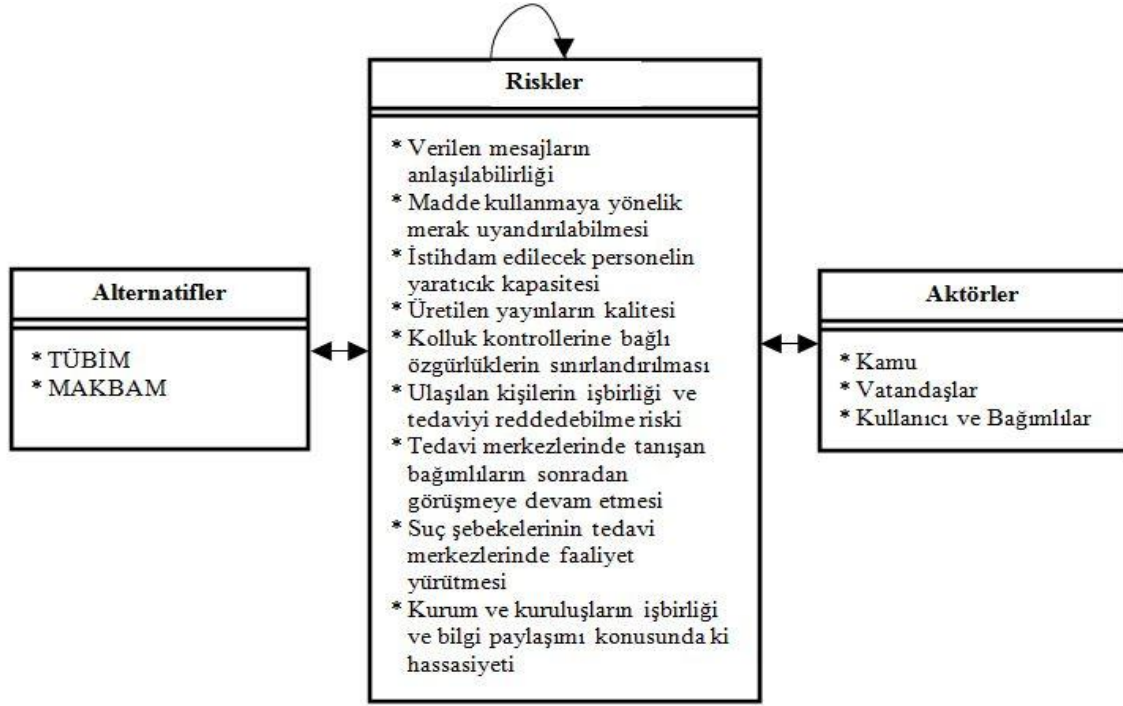
Şekil-3: Fırsat Altserimi

Şekil-4: Maliyet Altserimi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

Şekil-5: Risk Altserimi

Her bir altserimde kümeler arasında tek yönlü ve çift yönlü bağımlılık olmak üzere iki çeşit bağlantı bulunmakta, ayrıca küme içerisindeki elementlerin de birbirleriyle bağımlılığı olabilmektedir. Eğer kümeler arasında tek yönlü bir bağımlılık söz konusu ise tek yönlü ok ile gösterilmektedir. Eğer çift yönlü bir bağımlılık söz konusu ise çift yönlü ok ile gösterilmektedir. Eğer küme içerisindeki elementlerin birbirleriyle bağımlılığı söz konusu ise kümenin üzerinde döngüsel ok ile gösterilmektedir.

4.1 İkili Karşılaştırmaların Yapılması

Modelin oluşturulması ve bağlantıların belirlenmesinden sonra ikili karşılaştırmalara geçilmiştir. İkili karşılaştırmalar için her bir aktör grubunun cevaplandırması için bir anket formu düzenlenmiştir. Hazırlanan anket formunun doldurulması ve aktörlerin yargılarını öğrenmek için her bir aktör grubunun her bir bireyi ile ayrı ayrı yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde Saaty'nin 1-9 önem ölçeği kullanılmıştır (Saaty, 2008). İkili karşılaştırmalarda üst seviye kontrol kriterleri esas alınmıştır. Bir BOCR modelinde stratejik kriterlerin öncelikleri ilk başta belirlenmelidir. Bu nedenle aktörler kümesinde yer alan gruplar stratejik kriterler ile ilgili ikili karşılaştırmaları yapar ve yargılarını modelin amacına göre kaydederler. Bu kapsamda stratejik kriterlerin ikili karşılaştırmaları için üç adet ikili karşılaştırma matrisi elde edilmiş ve aktörlerin yargılarının geometrik ortalaması alınmıştır. Grup kararlarına göre yapılan ikili karşılaştırmalarda, hesaplamalar için gerekli olan ikili karşılaştırma matrislerinin elde edilmesi için geometrik ortalama kullanılmaktadır (Lai vd., 2002; Duke ve Aull-Hyde, 2002). Bu kapsamda, stratejik kriterler için geometrik ortalamaya göre elde edilen ikili karşılaştırma matrisi Tablo-1'de sunulmuştur. Bu çalışma kapsamında, tüm model için aktörlerin yargılarına göre 232 adet ikili karşılaştırma matrisi elde edilmiştir.

Tablo-1: Stratejik Kriterler İçin İkili Karşılaştırma Matrisi

	Madde Üretim, Satış ve Dağıtımının Engellenmesi	Kullanıcı ve Bağımlı Sayısının Azaltılması	Tedavi ve Rehabilitasyon İmkânlarının Artırılması
Madde Üretim, Satış ve Dağıtımının Engellenmesi	-	2	4
Kullanıcı ve Bağımlı Sayısının Azaltılması	-	-	2
Tedavi ve Rehabilitasyon İmkânlarının Artırılması	-	-	-

4.2 Analiz

Bu çalışmada gerçekleştirilen ASS hesaplamaları için Super Decision 2.2.6. programı kullanılmıştır. Öncelikle, bir önceki bölümde elde edilen toplam 232 adet ikili karşılaştırma matrisi programa girilmiştir. Gerçekleştirilen ASS hesaplamaları dört aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada, aktör yargılarının tutarlılıkları kontrol edilmiştir. Özellikle bu denli kapsamlı karar problemlerinde ikili karşılaştırmalar esnasında katılımcıların hatalı yargıları tutarsızlığa yol açabilmektedir. Bu nedenle, öncelikle ikili karşılaştırma matrislerinin tutarlı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Eğer tutarsızlık oranı 0,10'dan küçükse yapılan karşılaştırmaların tutarlı olduğu sonucuna varılır (Saaty ve Sağır Özdemir, 2003; Saaty, 2006b). Bir önceki bölümde gerçekleştirilen ikili karşılaştırmalar esnasında tüm tutarsızlık oranları 0,10'dan küçük çıkmıştır.

Bu çalışmada meritler eşit öneme sahip olmadığından BOCR öncelikleri ikinci aşamada belirlenmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi BOCR öncelikleri stratejik kriterlere göre belirlenir. Bu nedenle BOCR önceliklerini elde etmek için Tablo-2'de verilen çok düşük, düşük, orta, yüksek ve çok yüksek olmak üzere beşli bir değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Daha sonra aktörler, bu ölçeği kullanarak her bir stratejik kriterin ilgili modele katkısını değerlendirmiştir. Sorular, aktör gruplarına toplu olarak sorulmuş ve alınan cevaplarda konsensus sağlanmıştır. Aktörlerin değerlendirmeleri Tablo-2'de sunulmuştur. Tablo'nun son sütununda sunulan BOCR önceliklerinin hesaplanması için çok düşük:0,06; düşük:0,10; orta:0,16; yüksek:0,26 ve çok yüksek:0,42 olacak şekilde Saaty'nin derecelendirme değerleri kullanılmıştır (Saaty, 2006a).

Tablo-2: BOCR öncelikleri

	Madde Üretim, Satış ve Dağıtımının Engellenmesi (0,571)	Kullanıcı ve Bağımlı Sayısının Azaltılması (0,286)	Tedavi ve Rehabilitasyon İmkânlarının Artırılm (0,143)	BOCR öncelikleri
Fayda	Yüksek	Çok Yüksek	Çok Yüksek	0,330
Fırsat	Çok Yüksek	Yüksek	Çok Yüksek	0,377
Maliyet	Çok Düşük	Çok Düşük	Orta	0,075
Risk	Yüksek	Orta	Orta	0,218

Üçüncü aşamada Super Decision programı ile BOCR altserimlerindeki kriterlerin ağırlıkları belirlenmiştir (Tablo-3). Bu ağırlıklar yukarıda bahsedilen ikili karşılaştırma matrislerinden elde edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

Tablo-3: BOCR Altserimlerindeki Kriterlerin Ağırlıkları

BOCR	Kümeler	Elementler	Ağırlıklar
Fayda (0,330)	Hizmet Kalitesi (0,607)	Personel sayısı	0,151
		Ulaşılan kullanıcı ve bağımlı sayısı	0,126
		Rehabilitasyon ve barınma merkezi sayısı	0,130
		Mevzuat katkısı	0,133
		Düzenlenen ve desteklenen kampanya sayısı	0,069
		Üretilen proje sayısı	0,090
		Eğitim etkinliği sayısı	0,061
		Bilimsel araştırma ve yayın sayısı	0,045
		Hızlı karar alma ve uygulama kapasitesi	0,195
	İşbirliği ve Koordinasyon Kapasitesi (0,185)	Yerel işbirliği	0,360
		Ulusal işbirliği	0,416
		Uluslararası işbirliği	0,224
	Kurum İmajı (0,084)	Bilinirlik	0,217
		Şeffaflık	0,166
		Erişilebilirlik	0,324
		Kamuoyu desteği	0,238
	Önleme Faaliyetleri (0,124)	Uluslararası saygınlık	0,055
		Farkındalık seviyesi	0,605
Tedavi Sonrasında istihdam imkânları		0,395	
Fırsat (0,377)	Hizmet Etkinliği (0,250)	Tedaviye erişim olanakları	0,313
		Madde kullanımına bağlı ölüm sayısı	0,284
		Madde kullanımına bağlı kaza ve yaralanma sayısı	0,070
		Madde kullanımına bağlı suç oranı	0,115
		Tedavi sonrasında yeniden madde kullanıma başlayan kişi sayısı	0,094
	Mücadele Etkinliği (0,750)	Denetimli serbestlik uygulamasının etkinliği	0,124
		Madde arzı ve dağıtımıyla mücadele etkinliği	0,530
		Yenilik ve proje üretme kapasitesi	0,112
		Zarar azaltım faaliyetlerinin etkinliği	0,090
Daha fazla kurum/kuruluşun mücadelenin parçası haline gelmesi	0,268		
Maliyet (0,075)	Maliyetler (1,000)	Personel giderleri	0,125
		Tesis maliyetleri	0,223
		AR-GE maliyetleri	0,029
		Tedavi maliyetleri	0,142
		Sosyal maliyet	0,065
		Bütçe kullanım oranı	0,321
		Ulaşım ve harcırah giderleri	0,026
		Destekleme ve denetim maliyetleri	0,069
Risk (0,218)	Riskler (1,000)	Verilen mesajların anlaşılabilirliği	0,195
		Madde kullanmaya yönelik merak uyandırılabilmesi	0,186
		İstihdam edilecek personelin yaratıcı kapasitesi	0,111
		Üretilen yayınların kalitesi	0,015
		Kolluk kontrollerine bağlı özgürlüklerin sınırlandırılması	0,040
		Ulaşılan kişilerin işbirliği ve tedaviyi reddedebilme riski	0,137
		Tedavi merkezlerinde tanışan bağımlıların sonradan görüşmeye devam etmesi	0,077
		Suç şebekelerinin tedavi merkezlerinde faaliyet yürütmesi	0,173
		Kurum ve kuruluşların işbirliği ve bilgi paylaşımı konusunda ki hassasiyeti	0,066

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

Dördüncü aşamada alternatiflerin önem dereceleri $bB+oO-cC-rR$ formülü kullanılarak belirlenmiştir. Buradaki B, O, C ve R her bir alternatifin analiz sonucunda aldığı ağırlık değerlerini; b, o, c ve r ise BOCR önceliklerini ifade eder (Saaty ve Sağır Özdemir, 2003; Saaty, 2006a). Tablo-4'te her bir BOCR altserimi için alternatiflerin öncelikleri ve analiz sonucu sunulmuştur.

Tablo-4: Her bir BOCR altserimi için alternatiflerin öncelikleri ve analiz sonucu

Alternatifler	B	O	C	R	Analiz Sonucu
TÜBİM	0,237	0,199	0,745	0,409	0,307
MAKBAM	0,763	0,801	0,255	0,591	0,693

4.3 Duyarlılık Analizi

Önerilen model için gerçekleştirilen duyarlılık analizlerine göre, BOCR öncelikleri değiştiğinde alternatiflerin önem sırası da değişebilmektedir. Maliyet meritinin ağırlığı 0.379'dan küçük iken; MAKBAM etkin alternatif olarak karşımıza çıkarken, ağırlık 0.379'un üzerinde iken TÜBİM etkin alternatif olmaktadır. Diğer BOCR önceliklerinin değiştirilmesi durumunda, model sonucunu değiştirebilecek bir sonuç elde edilmemiştir.

5. Tartışma

Kullanıcı ve bağımlı sayısının her geçen gün daha çok arttığı Türkiye'de, madde kullanımı ve bağımlılığı ile etkin ve verimli şekilde mücadele politikasına olan ihtiyaç büyük önem taşımaktadır. Yapılan birçok araştırmada madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele konusunda Türkiye'nin en temel eksikliklerinden birisinin bir koordinasyon kurumu bulunmaması olduğu vurgulanmaktadır (Ünüvar, 2008; Akgül ve Kaptı, 2010; Işık, 2013; Işık, 2013a). Bu koordinasyonu sağlamak amacıyla kurulan TUBİM ise mevcut yapısıyla bu görevi yerine getirmekten çok uzaktır. Türkiye'de madde kullanımı ile ilgili birçok kurum, kendi sorumluluk alanında özverili çalışmalar yapmasına karşın, koordinasyon eksikliği veya sorumluluk ve yetki çatışmaları nedeniyle ulusal mücadele programı, istenilen başarıya ulaşmamaktadır (Ünüvar, 2008, s.478).

Bir eşgüdüm makamının eksikliği, farklı illerde, hatta aynı il sınırları içinde farklı zamanlarda farklı uygulamaların ortaya çıkmasına ve belirsizliğe sebep olmaktadır. Örneğin bazen okullarda kolluk görevlileri tarafından bilgilendirme faaliyetleri yapılması teşvik edilirken, bazen de bunun doğru olmadığı değerlendirilerek, bu uygulamalara son verilmekte; hatta ertesi yıl yeniden aynı faaliyetlere başlanılabilmektedir. Hangi yaş grubundaki insanlara, hangi bilgilerin nasıl verileceğine ilişkin ortak bir yaklaşım oluşturulmadığı için yapılan faaliyetler, yürütücülerin bu konudaki bilgilerine ve kişisel yeteneklerine göre şekillenmektedir.

Yapılan analizler sonucunda TUBİM'in etkin bir uyuşturucu ile mücadele politikası için yetersiz bir organizasyon olduğu, dolayısıyla bu alanda bir yeniden yapılanmaya ihtiyaç olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar sadece önerilen yapının etkinliğini ortaya koymamaktadır. Bu çalışma uyuşturucuyla mücadelede öne çıkan faktörleri belirlemek bakımından da önemlidir. Bu sayede hangi konularda tedbir alınması gerektiği, hangi hususların daha fazla incelenmesi gerektiği gibi sorulara da cevap bulunabilmiştir.

ASS yöntemi nitel ve nicel kriterler, aktörler ve alternatifler arasındaki bağımlılık ile geribildirimleri göz önüne alarak yargıların tutarlılığını ortaya koyduğundan, bu çalışmada ele alınan karar problemi için etkili bir çözüm sunduğu değerlendirilmektedir. Çalışmada gerçekleştirilen ikili karşılaştırmalar sonucunda elde edilen tutarsızlık oranları 0,00 ile 0,0833 arasında değiştiğinden tüm tutarsızlık oranları 0,10'un altında, yani kabul edilebilir tutarsızlık seviyesi içinde kalmıştır. Bu kapsamda aktörlerin yargılarının tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

Gerçekleştirilen duyarlılık analizi de önceliklerdeki değişimlerin, sonuçları nasıl etkilediğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda maliyet bakımından önem derecelerinin farklılaşması, çözüm sonucunu etkilememiştir. Uyuşturucuyla mücadele gibi hayati öneme sahip bir konuda da maliyetin ne kadar önemsiz olduğu konusunda tüm katılımcılar hem fikirdir.

Hesaplamalar sonucunda BOCR öncelikleri, sırasıyla 0.330, 0.377, 0.075 ve 0.218 olarak belirlenmiştir. Tablo-4 incelendiğinde modeli en fazla etkileyen fayda kriterinin "hizmet etkinliği", bu kriter kapsamında da "personel sayısı" olduğu, en fazla etkileyen fırsat kriterinin "mücadele etkinliği" bu kriter kapsamında da "madde arzı ve dağıtımıyla mücadele etkinliği" olduğu, en fazla etkileyen maliyet kriterinin " bütçe kullanım oranı " olduğu ve en fazla etkileyen risk kriterinin ise "verilen mesajların anlaşılabilirliği" olduğu görülmektedir.

Yine hesaplamaların bulunduğu tablolardan görüldüğü şekilde, uyuşturucuyla mücadelede proaktif bir politikanın izlenmesi, madde üretiminin ve maddeye erişimin engellenmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Aynı doğrultuda kolay erişilebilen, şeffaf bir yapının gerekliliği açıktır. Genç neslin korunabilmesi ve uyuşturucuyla bir şekilde temas edenlerin de tedavi ve rehabilitasyon imkanlarının artırılarak sosyal hayata yeniden kazandırılmaları, katlanılabilecek seviyede bir maliyetle sağlanabilmektedir.

Diğer bir önemli husus ise gerçekleştirilecek eğitim ve kampanyaların merak uyandırabilme riskinin varlığıdır. Verilmek istenilen mesajların iyi aktarılmaması ve doğru anlaşılabilmesi dolayısıyla madde kullanımına yönelik merak uyandırabilme riski, dikkate alınması gereken son derece önemli bir risktir. Bu riskin azaltılması için eğitimlerin uzman kişilerce verilmesi ve kampanyaların uzmanlarca yürütülmesi gerekmektedir.

6. Sonuç

Madde kullanımı ve bağımlılığı, antik çağlardan bu yana Anadolu'da kurulan bütün devletler için önemli bir sorun alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunda Anadolu topraklarının birçok bağımlılık yapan maddenin hammaddesi olan afyon ve kenevir bitkilerinin ekimine müsait olması yanında Asya ile Avrupa arasındaki ticaret yollarının birleştiği bir bölgede yer almasının da etkisi büyüktür. İletişim ve ulaşım imkânlarının genişlemesi ile adeta küresel bir köye dönüşmeye başlayan dünyamızda, göç, gecekondulaşma, aile bağlarının zayıflaması, ağır çalışma koşulları, sorunlarda kaçma isteği, bağımlılık yapan maddelerin sayısının ve çeşidinin artması ve bunlara erişimin kolaylaşması gibi sebeplerle madde kullanımı ve bağımlılığı, başlıca sorun alanlarından birisi haline gelirken, Türkiye de bu gelişmelerden uzak kalamamış gittikçe artan şekilde bu sorunla yüz yüze gelmeye başlamıştır. Sorunla erken karşılaşmasına karşın çözüm üretme konusunda batılı devletlerin gerisinde kalan Türkiye, bu alandaki kurumsallaşmayı da halen tesis edememiştir. Birçok araştırma raporunda ve akademik çalışmada kurumsallaşma ihtiyacı ve bir koordinasyon kurumuna olan ihtiyaç vurgulandığı halde bu konuda kaydedeğer bir ilerleme kaydedilememiş, yalnızca 2008 yılında halen uyuşturucu politikasının en önemli karar alma ve yürütme organı olan TUBİM, KOM Daire bünyesinde bir şube müdürlüğü seviyesine çıkarılabilmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'de uyuşturucuyla mücadelede politikasının temel kurumu durumundaki TÜBİM yapısı yerine MAKBAM yapısı önerilmiş ve yeni önerilen yapının etkinliği ASS yöntemiyle ölçülmüştür. Yapılan ölçümler sonucunda MAKBAM, 0,693 ile öncelikli yapı olarak seçilmiştir. TUBİM ise 0,307 öncelik değeriyle ikinci alternatif olmuştur. Böylece MAKBAM'ın fayda, fırsat ve kısmen risk bakımından TUBİM'e göre daha üstün bir organizasyon olacağı ve Türkiye'nin madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadelesine olumlu katkılar sağlayacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

KAYNAKÇA

- AKGÜL, A. & KAPTI, A. (2010). Türkiye'nin Uyuşturucu ile Mücadele Politikası: Politika Süreç Analizi. Süleyman Özeren, M.Alper Sözer, O.Ömer Demir (Ed.), *Yerelden Küresele Sınırşan Suçlar* içinde (s.75-99), Ankara: Polis Akademisi Yayınları, Ankara, s.75-99.
- BALSEVEN, A., ÖZDEMİR, Ç., TUĞ, A., HANCI, H. & DOĞAN, Y. (2002). Madde Kullanımı, Bağımlılıktan Korunma ve Medya. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 11 (3), 91-93.
- BABOR, T. F. vd. (2010). *Drug Policy and the Public Good*. New York: Oxford University Press.
- BARAM, U. & CARROLL, L. (Ed.) (2002). *A Historical Archaeology of the Ottoman Empire: Breaking New Ground*. New York: Kluwer Academic Publication,
- DUKE, J. M., & AULL-HYDE, R. (2002). Identifying Public Preferences for Land Preservation Using the Analytic Hierarchy Process. *Ecological Economics*, 42(1), 131-145. doi: 10.1016/S0921-8009(02)00053-8
- ERDOĞMUŞ, Ş., ARAS, H. & KOÇ, E. (2006). Evaluation of Alternative Fuels for Residential Heating in Turkey Using Analytic Network Process (ANP) with Group Decision-Making, *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 10 (3), 269-279. doi: 10.1016/j.rser.2004.09.003
- ERDİNÇ, C. (2004). *Overdose Türkiye*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- ERHAN, Ç. (1996). *Beyaz Savaş: Türk-Amerikan İlişkilerinde Afyon Sorunu*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- FREUND, J., KANG, H.J. & LEE, S.S. (2006). U.S Response to North Korean Nuclear Threat. Luis G. Vargas, Thomas L. Saaty (Ed.), *Decision Making With The Analytic Network Process* içinde (s.225-250), Pittsburgh: Springer,
- FRİEDLAND, S. (Ed.) (2008), *Food and Morality: Proceedings of the Oxford Symposium on Food and Cookery 2007*, Devon: Prospects Books.
- GHODSE, H. (2010). *Ghodse's Drugs and Addictive Behaviour. A Guide to Treatment*, Cambridge: Cambridge University Press
- GEORGEON, F. (2002). Ottomans And Drinkers: The Consumption of Alcohol in Istanbul in the Nineteenth Century. Eugene Rogan (Ed.), *Outside in: On the Margins of the Modern Middle East* içinde(s7-30). New York: I. B. Taurus
- GÜLLÜPINAR, H. (2013). “Public Relations In Strategic Management: The Case Of Metropolitan Municipalities In Turkey”, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (6), Spring 2013, 215-232.
- HANSON, G.R., VENTURELLI, P.J. & FLECKENSTEIN, A.E. (2011), *Drugs and Society*. Burlington, MA: Jones & Bartlett Publishers.
- IŞIK, Mehmet (2013). Türkiye'nin Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Politikasının Stratejik İletişim Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- IŞIK, M. (2013a). *Madde Kullanımı ve Stratejik İletişim*. Ankara: Sage Yayınları.
- İçişleri Bakanlığı (2010). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi'nin Uygulanması için Eylem Planı 2010-2012*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/2 Winter 2015

- KENNEDY, D. O. (2014). *Plants and the Human Brain*. New York: Oxford University Press
- LAİ, V.S., WONG, Bo K. & CHEUNG, W. (2002). Group Decision Making in a Multiple Criteria Environment: A Case Using the AHP in Software Selection. *European Journal of Operational Research*, 137, 134-144. doi:10.1016/S0377-2217(01)00084-4.
- ÖZMEN, F.-KUBANÇ, Y. (2013). "Liselerde Madde Bağımlılığı: Mevcut Durum Ve Önerilere İlişkin Okul Müdürleri Ve Öğretmenlerin Bakış Açıları", *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (3), Winter 2013, 357-382.
- PHELAN, M. (2001). *The Interpreter's Resource*. Multilingual Matters, New York.
- ROBİNS, P. (2009). Public Policy Making in Turkey: Faltering Attempts to Generate a National Drug Policy. *Policy and Politics*, 37 (2), 289-306. doi: 10.1332/030557309X397937.
- SAATY, T.L. (1996). *Decision Making with Dependence and Feedback: Analytic Network Process*. Pittsburg: RWS Publications.
- SAATY, T.L. (2004). Fundamentals of The Analytical Network Process-Multiple Networks with Benefits, Costs, Opportunities and Risks. *Journal of Systems Sciences and Systems Engineering*, 13 (3), 348-379. doi: 10.1007/s11518-006-0171-1
- SAATY, T.L. (2006a). The Analytic Network Process. Luis G. Vargas, - Saaty, Thomas L. (Ed.) *Decision Making With The Analytic Network Process* içinde (s.1-26). Pittsburgh: Springer.,
- SAATY, T.L. (2006b), Rank from Comparisons and from Ratings in the Analytic Hierarchy/Network Processes, *European Journal of Operational Research*, Cilt 168, Sayı 2, 557-570.
- SAATY, T.L. (2008), The Analytic Hierarchy and Analytic Network Measurement Processes: Applications to Decisions Under Risk, *European Journal of Pure and Applied Mathematics*, Cilt 1, Sayı 1, 122-196.
- SAĞIR ÖZDEMİR, M. (2002). The Most Hopeful Outcome in the Middle East Conflict: The Analytic Network Process, *Mideast Regional Security Dilemmas: Searching for Solutions*, October 5-8, Athens, Greece.
- SAĞIR ÖZDEMİR, M. & SAATY, T.L. (2003). Negative Priorities in the Analytic Hierarchy Process, *Mathematical and Computer Modelling*, Cilt 37, Sayı 9-10, 1063-1075.
- SAĞIR ÖZDEMİR, M. (2003). Karmaşık Ortamlarda Karar Verme: Analitik Hiyerarşi ve Serim Süreçleri. *IV. Endüstri İşletme Mühendisliği Kurultayı Bildiriler Kitabı*. Denizli: TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yayınları,, 205-213.
- TEZCAN, E. (2005). *Avrupa Birliği Kurumlar Hukuku (Vol. 8)*, Ankara: USAK Yayınları.
- TONGUT, S.-AKMAN, E. (2014). "Sosyal Medyanın Siyasi Partiler Tarafından Siyasal İletişim Aracı Olarak Kullanılması: 2014 Yerel Seçimleri ve Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Mustafa Sarıgül'ün Twitter Kullanımı", *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (5), Winter 2014, 117-137.
- TUBİM (2012). *EMCDDA Türkiye 2011 Ulusal Raporu*. Ankara: TUBİM Yayınları.
- TUBİM (2014). *EMCDDA Türkiye 2013 Ulusal Raporu*. Ankara: TUBİM Yayınları.

- TUZKAYA, G., ÖNÜT, S., TUZKAYA, U.R. & GÜLSÜN, B. (2008). An Analytic Network Process Approach for Locating Undesirable Facilities: An Example from Istanbul, Turkey, *Journal of Environmental Management*, Cilt 88, Sayı 4, s.970-983. doi: 10.1016/j.jenvman.2007.05.004
- ÜNÜVAR, N. (Ed.), (2008), TBMM Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı Ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyon Raporu. Ankara: TBMM Yayını.
- ÜSTÜN, Ö., SAĞIR ÖZDEMİR, M. & AKTAR DEMİRTAŞ, E. (2005), Kıbrıs Sorunu Çözüm Önerilerini Değerlendirmede Analitik Serim Süreci Yaklaşımı. *Endüstri Mühendisliği Dergisi*, 16 (4), 2-13.
- VARGAS, LUÍS G. - SAATY, T.L. (2013), US Response to North Korean Nuclear Threat. Luis G. Vargas, T.L. Saaty, (Eds.), *Decision Making with the Analytic Network Process* içinde (s.271-294). New York: Springer.
- YILDIRIM. Esen (2008), Uyuşturucu Kullanımının Sosyolojik Boyutu Uyuşturucuya Yönelik Talep Azaltımı, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- IŞIK, M., ERDAL, H., Türkiye'nin Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Politikasının Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Model Önerilmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/2 Winter 2015, p. 461-482, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7552>, ANKARA-TURKEY